

Муаллим —
миллатнинг юзи,
Ватан
истиқболнинг асл
бунёдкоридир.

Ислом КАРИМОВ

ИЛҒОР МУАЛЛИМА

Ўртимизда ўз меҳнати ва фидойилиги билан элда эъзоз топган кишилар кўп. Улар қаторида халқ таълими жонкуярлари ҳам бор.

Фарғона шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли 27-умий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси Матлуба Дадажонована ана шундай меҳнаткаш педагоглардандир. М.Дадажонована шогирдларига пухта билим бериб, улардан қалб кўрини, устозлик меҳрини аямайди.

Ўқитувчиликни шарофли касб деб билган М.Дадажонована ишга ижодий ёндашади, билганларини ҳамкасблари билан баҳам кўради. Шу боис ўқувчилари унинг дарсини ҳамisha интиқ кутишади.

М. Дадажонована меҳнат қилаётган мазкур мактаб нафақат шаҳарда балки, вилоятда ҳам таълим-тарбия ишлари самарали йўлга қўйилган ўқув муассасаларидан бири сифатида эътироф этилган. Илғор педагогик тажрибаларни амалиётда қўллаш, замонавий педагогик технологиялар билан дарс ўтиш, ўқувчиларни дарсдан ташқари тўғаракларга фаол жалб қилиш бу ердаги кўпчилик устозлар қаторида М.Дадажонованинг ҳам касбий ютуқларида муҳим омил бўлмоқда.

Суратларда: бошланғич синф ўқитувчиси Матлуба Дадажонована навбатдаги машгулотда.

Муқимжон ҚОДИРОВ (ЎЗА)
олган сурат.

Шайхонтохур туманидаги 324-мактабда одатдагидан бошқачароқ кўнғироқ чалинди, — у ўқувчиларни «Кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlik йили»га бағишланган «Ўқувчилар ижодий ярмаркаси»га чорлади. Ушбу ярмаркани ташкил этишдан кўзланган мақсад, ўқувчиларнинг ижодий фаоллигини ошириш, уларга бозор муносабатларини тушунириш, иқтисодий билимларини оширишдан иборат. Мактабимиздаги «Иқтисодий билим асослари» фани ўқитувчилари ҳамда синф раҳбарлари томонидан мактаб маъмурияти ёрдамида ташкил этилган ярмаркада ўқувчи-ёшлар ўзларининг жажжи кўллари билан меҳнат дарсларида тайёрлаган бичиш-тикиш, хунармандчилик намуналари, уй-рўзгор буюмлари, пишириқлар, расм дарсларида чизган расмлари билан қатнашдилар. Ярмарка доирасида тайёрланган ижод намуналари савдоси ҳам ташкил этилиб, мактаб худудидаги «Қоратош» маҳалласи фаоллари ва ота-оналар томонидан улар харид қилинди.

Мактаб директори Салима Шаропованинг таъкидлашича, илк бор ташкил этилган ушбу ярмарка орқали ўқувчи-ёшларнинг меҳнат қилишга бўлган қизиқишлари шакллантирилиб, инсон кўл меҳнати қанчалик қимматга эга эканлигини тушунишларига ёрдам берди.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

ГАЗЕТАНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:

МАМЛАКАТНИ
ИСЛОҲ ЭТИШ ВА
ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ
ЖАРАЁНИ ОРТГА
ҚАЙТМАЙДИ

2—3-бетлар

ВАТАНГА
ХИЗМАТ —
ВИЖДОНИМИЗ
АМРИ

5-бет

«KO'NGLI
TILAGAN
MURODIG'A YETSA
KISHI...»

9-бет

«БЕШИНЧИ
ЎЛЧАМ» СИРИ
НИМАДА?

12-бет

УЗР ФА АЛИШЕР НАВОЙИ НОМИДАГИ ТИЛ ВА АДАБИЁТ ИНСТИТУТИ ЁШ ОЛИМЛАР КЕНГАШНИНГ НАВАТДАГИ ЙИГИЛИШИДА СТАЖЁР-ТАДҚИҚОТЧИ-ИЗЛАНУВЧИЛАР ЎЗ ИЛМИЙ ИШЛАРИ БЎЙИЧА МАЪЛУМОТ БЕРДИЛАР.

Йиғилишда, шунингдек, Кенгаш томонидан «Баркамол авлод йили»да амалга оширилган ишлар ҳақида ҳисобот берилиб, 2011 йил — «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили»да бажарилажак режалар хусусида сўз борди. Жумладан, буюк бобокалонимиз Алишер Навоий таваллудининг 570 йиллиги муносабати билан ўтказиладиган тадбирларда ёш тадқиқотчиларнинг фаол иштирокини таъминлаш ҳамда йил давомида ташкил этиладиган илмий-амалий семинар ва анжуманлар борасида фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Йиғилиш давомида диссертациаларни ўз вақтида ёзиш, ёш олимларнинг фаоллигини ошириш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Кенгашнинг янги таркиби сайланиб, «Ўзбек тили ва адабиёти» журналида «Ёш олимлар минбари» рўқнини ташкил этиш ва шу асосда энг яхши тадқиқот ишларидан намуналар бериб боришга келишиб олинди.

Б. ФАЗЛИДДИНОВ

НУКУС ШАХРИДАГИ АХБОРОТ-РЕСУРС МАРКАЗИ ҲАМИША КИТОБ ИХЛОСМАНДЛАРИ БИЛАН ГАВЖУМ. МАРКАЗ ХОДИМЛАРИ 16ТА ТУМАН, ШАҲАР АРМЛАРИГА, ШУ ЖУМЛАДАН, 701ТА УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИ КУТУБХОНАСИГА МЕТОДИК ЁРДАМ КЎРСАТДИ.

Хусусан, марказий ахборот-библиография бўлими ходимлари томонидан «Янги адабиётлар» ва келиб тушган нашрлар кўргазмаси тақдимотини ўтказишга эътибор қаратилмоқда. Марказда ўтказилаётган тадбир қатнашчилари ахборот-ресурс маркази, унинг таркибий бўлинмалари, кутубхона фонди, кўрсатиладиган хизматлар ҳақидаги маълумотлар билан танишадилар. «Туман, шаҳар АРМ ходимларининг ахборот маданиятини шакллантириш усуллари ва стратегияси» дастурининг марказ ходимлари томонидан ишлаб чиқиши шунинг муҳим аҳамиятга эгадир. Беш модулдан иборат бу дастур китобхонларга ахборот-библиография хизмати кўрсатиш бўйича кутубхона ходимларининг касбий билимларини кенгайтириш ва компьютер саводхонлигини мустаҳкамлашга ёрдам бермоқда. Бу эса, ўз навбатида, фойдаланувчиларнинг ахборотни қидириш, илмий тадқиқотларда уларни қўллаш, манбаларни танлашда изланувчанлик хусусиятларининг ортишига олиб келади.

МУХБИРИМИЗ

Бўлгуси кадрларни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш устувор вазифа сифатида таъкидланаётган экан, олий таълим муассасаларидаги кафедралар ҳам ўз фаолиятини таҳлил қилиб, иш олиб бориш услубини тубдан яхшилаш ва янгилаш, келгусида қилиниши лозим бўлган ишларни аниқлаб олишга жиддий эътибор қаратишлари даркор.

Тошкент вилоят давлат педагогика институтининг хорижий тиллар факультетида ўтказилган «Узлуксиз таълим тизимида замонавий кафедра» мавзусидаги тақдимот тадбири айна шу масалаларга бағишланди. Факультетдаги «Рус тили ва адабиёти», «Факультетларо тиллар кафедраси» ва «Инглиз тили ва адабиёти» кафедраларининг сўнгги уч йил давомида амалга оширган ишлари ҳамда 2011—2015 йилларга мўлжалланган истиқбол режалари мультимедиа воситалари ёрдамида иштирокчилар ҳукмига ҳавола қилинди. Электрон доскада асосан кафедраларнинг мустақам билимга эга бўлган илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш, ўқув-усlubий, илмий адабиётларнинг янги авлодини яратиш, кафедранинг замон талабларига тўлиқ жавоб бе-

радинган моддий-техник базасини шакллантириш, шунингдек, талабаларнинг билим даражасини юксалтирибгина қолмай, кафедрада фаолият юритаётган профессор-ўқитувчиларнинг ҳам ўз касбий малакалари, педагогик маҳорати, компьютер саводхонлиги ва илмий салоҳиятини оширишга қаратилган келажакдаги фаолияти акс этди.

Институтда замонавийлаштирилган технологиялар, электрон адабиётларга бой, таълим сифати юқори бўлган, таълим стандартларига тўлиқ жавоб бера оладиган замонавий кафедра яратиш борасида кенг қўллаш изланишлар олиб берилмоқда. Хусусан, ўтган уч йил ичида мазкур кафедраларда устоз-шогирд услуби асосида талабаларнинг дарсда тўлиқ иштирок этишини таъминлаш, ўзлаштириш кўрсаткичларига ижобий таъсир кўрсатиш, уларнинг мустақил

фикрлаш қобилияти ҳамда ўз мутахассислиги бўйича амалий малака, кўникмаларини шакллантиришга қаратилган янги педагогика ва ахборот технологияларини кенгроқ жорий этиш кучайтирилган. Ўқув жараёнида интерфаол методлар,

Jarayon

электрон адабиётлар, электрон намоишли дастурлар, мультимедиялар тизимида ўқув материаллари қўлланилиши дарсларнинг сифатли ва кўргазмали тарзда олиб борилишига, натижада талабаларнинг хорижий тилларни осон ўзлаштиришларига имкон бермоқда.

— Бугунги кунда кафедра-ми илмий салоҳияти 90 фоиздан ошди, — деди «Рус тили ва адабиёти» кафедраси мудири, филология фанлари номзоди Алла Цой. — Ҳар бир пе-

ЮНЕСКО РЎЙХАТИГА КИРИТИЛГАН ЗОМИН ТУМАНИДАГИ 1-ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН ДАВЛАТ УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИДА БЎЛИБ ЎТГАН «ALIFBE» БАЙРАМИ ЧИНАКАМ ШОДИЁНГА АЙЛАНДИ.

1-«В» синф раҳбари Феруза Райимқуллова томонидан уюштирилган тадбирда ўқувчиларнинг ҳар бири ҳарф қиёфасида сахнага чиқиб, унинг роли ва аҳамиятини қисқа сатрларда ифодаб беришди. Шаҳзода Ҳақимов, Муниса Салоҳиддинова, Комрон Ҳасанов, Мухлиса Фафуржонова каби ўқувчилар байрамда фаол иштирок этиб, ўз саводхонлик даражаси юқори эканлигини намоиш қилдилар.

— «Alifbe»дан сўнг ўқувчиларим «O'qish kitobi» билан юзлашади. Ҳарфларнинг шакли, талаффузи, сўз ва жумла тузишдаги ролини улар англаб етишди. «O'qish kitobi»даги бир, икки бўғиндан иборат оддий сўزلарни ўқишда, талаффуз қилишда қийинчиликка учрашлари табиий. Шунинг учун ҳарфлар шакли туширилган кўргазмали куроллардан фойдаланаман, — дейди тажрибали ўқитувчи Феруза Райимқуллова.

МУХБИРИМИЗ

ҲАМЗА ТУМАНИДАГИ 216-МАКТАБДА ТАРИХ-ҲУҚУҚ ФАНЛАРИ ОЙЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТОШКЕНТ ШАҲАР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БОШ БОШҚАРМСИ ТОМОНИДАН «ЮРТИМИЗ ТАРИХИ ИЖОДҚОР ЎҚИТУВЧИ ВА ЎҚУВЧИЛАР НИГОХИДА» ТАНЛОВИНИНГ ЯКУНИЙ БОСҚИЧИ БЎЛИБ ЎТДИ.

Туманлараро ўтказилган танловда ўқитувчи ҳамда ўқувчилар Мустақиллик йилларида барпо этилган иншоотлар, қадимий ва тарихий обидалар акс этган расм ва буклетлар, макетлар, деворий газеталар ҳамда видеороликлар билан иштирок этишди.

— Видеоролик, буклет ва макетлар ёрдамида ўтилаётган дарслар ижобий самара кўрсатмоқда. Танлов жараёнида ўқувчиларнинг шундай дарслардан олган билимлари ҳам синалди. — дейди Ҳамза тумани халқ таълими бўлими методисти Гулшода Қаршиева.

Танлов якунига кўра, Ҳамза туманидаги 216-ҳамда Миробод туманидаги 166-умумтаълим мактаблари «Энг яхши макет», «Энг яхши видеоролик», «Энг яхши деворий газета» каби номинациялар бўйича ғолиб деб топилди.

Моҳичехра ЛАТИПОВА

ЎЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ КАФЕДРА

йўлга қўйилган ҳамкорлик натижасида кафедра ўқитувчилари Буюк Британия, Германия, Хиндистон, Малайзия каби давлатларда малака оширган бўлса, талабалар халқаро грант соҳиби сифатида хориж олий таълим масканларида билим олиб қайтмоқдалар.

— Бугунги кунда ёш ўқитувчиларнинг илмий салоҳиятини оширишга қаратилган қатор чора-тадбир ишлаб чиқилган, — деди мазкур кафедра мудири Любовь Цой. — Жумладан, филология фанлари доктори, профессор Незматилла Отажонов бошчилигида кафедра учун комплекс тадқиқот мавзуси белгиланди. Ушбу мавзу доирасида ёш педагоглар илмий изланишга йўналтирилмоқда.

Тадбир сўнггида мазкур икки кафедра фаолияти институт ва факультет маъмурияти томонидан юқори баҳоланиб, кафедра жамоалари муносиб тақдирланди. Айтиш мумкинки, бундай амалий тадбирлар келгусида нафақат талабалар, балки профессор-ўқитувчиларни ҳам замонавий билимга эга бўлиб, доимий равишда ўз устида иш олиб боришга ундайди.

Аброр УМАРҚУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Barkamol avlod — mamlakat kelajagi

талабаларнинг ўқишга, билим олишга бўлган қизиқиши ва меҳнатсеварлиги эътиборимни тортди. Энг муҳими, улар ҳам ўрганаётган соҳасини мукаммал ўзлаштириш орқали бахтли келажagini таъминлашига ишоннади.

Акбар Хитойда ўқиб, билим олишга бўлган қизиқиши ва меҳнатсеварлиги эътиборимни тортди. Энг муҳими, улар ҳам ўрганаётган соҳасини мукаммал ўзлаштириш орқали бахтли келажagini таъминлашига ишоннади.

Тахсил давомиде ўзбекистон тўғрисидаги турли кўринишдаги тақдиротлари билан дарс машғулотларида фаол иштирок этди. Тиришқоқ ва қобилиятли ўзбек та-

иктидорли талабалар илмий тўғрагага аъзо сифатида киритилганман. "Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация" кафедраси профессор-ўқитувчилари билан "Хитойнинг "Жинмин жибао" ("Халқ газетаси") кундалик нашри фаолиятининг ўзига хосликлари" мавзусида илмий тадқиқот олиб бормоқдаман. Ушбу нуфузли кундалик нашрларни ўрганиш асосида Республикасида газеталари учун янги қарашлар ишлаб чиқишни мақсад қил-

НАЗАРИЙ БИЛИМ ВА АМАЛИЁТ УЙҒУНЛИГИ

Қарши политехника касб-ҳунар коллежида автомобиллар газ таъминоти тизимларини таъмирлаш, ўрнатил, электр тармоқлари жиҳозларини сув, газ таъминоти ва канализация тизимларини таъмирлаш ва монтаж қилиш, компьютер ва компьютер тармоқларини монтаж қилиш, сошлаш ва ишлашти, бухгалтерия ҳисоби, молия йўналишлари бўйича кичик мутахассислар тайёрланади.

Коллеждаги жиҳозланган ўқув-лаборатория, компьютер хоналари, ўқув-синов машқ майдонлари ўқувчи-ёшлар ихтиёрида.

Кувонарли жиҳати шундаки, касб-ҳунар коллежи ўз веб-сайтига эга. Талабалар интер-

Коллежда бюджетдан ташқари маблағ ишлаб топиш самарали йўлга қўйилган. Бош уста Аваз Махтимовнинг таъкидлашича, коллеж қошида ташкил этилган биргина автомобилларга техника хизмат кўрсатиш устахонасидан бе-

Kollejlar hayotidan

нет тармоғи орқали жаҳонда рўй бераётган янгиликлардан, техника оламидаги ўзгаришлардан мунтазам баҳраманд бўлиб боришмоқда.

— Компьютер соҳасини танлаб адашмабман, — дейди коллежнинг компьютер ва компьютер тармоқларини монтаж қилиш, сошлаш ва ишлашти йўналишининг 3-босқич ўқувчиси Лобар Чориева. — Чунки бугунги кунда халқ хўжалигининг бирорбир соҳаси йўқки, компьютер технологияси кириб бормаган бўлса. Бу ерда олган билим ва тажрибаларим келгусида ишлаб чиқариш соҳаларида асқотди, деб ўйлайман.

Шаҳзод Авазов, 3-босқич ўқувчиси:

— Мактабда ўқиб юрган кезларимда автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва уни бошқаришга иштиқим бандан эди. Бу ерда орзуларим рўёбга чиқди. Бундан отаонам ҳам, қолаверса, ўзим ҳам хурсандман.

Яратиб берилган барча қулайликлардан кўзланган асосий мақсад ёшларни ҳар томонлама етук, рақобатбардош, зукко ва билимдон кадрлар сифатида воёга етказишдан иборатдир. Буни улар дилдан ҳис этиб билим олишмоқда, касб-ҳунар эгаллашмоқда.

восита талабалар иштирокида ўтган йили 800 000 сўм соф фойда кўрилган. Шу билан бир қаторда ўқувчи ўқув жараёнида олган назарий билимларини ушбу устахонада амалда қўллаб кўради. Шунингдек, коллеждаги дурадгорлик устахонасида ҳам ҳар хил уй-рўзғор буюмлари, қурилиш асбоблари, чилангарлик жиҳозлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилган. Турли хил жиҳоз ва буюмларни ўқувчилар устозлари ёрдамида яшади. Ишлаб топилган маблағ эса коллежда ўтаётган тадбирларни ташкил этиш, ўқитувчиларни, ўқувчиларни моддий рағбатлантиришга сарфланмоқда.

— Коллежни тамолаётган ёш кадрлар қанчалик билим ва тажрибага эга бўлишса, иш ўрнини топишга ишлаб чиқариш корхонасига етук кичик мутахассислар кераклиги барчамизга аён, — деди коллеж директори Аваз Мавлонов.

Коллежда 1310 нафар ўқувчи-ёшлар билим олишаётир. Улар касб-ҳунар сир-асрорларини пухта ва самарали ўрганиб, Ватанимиз фаровонлигини ошириш йўлида ўз ҳиссаларини кўшиши, шубҳасиз.

Ўқтам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» муҳбири

ДУНЁ — ИНТИЛГАННИКИ

кўрик-танловларнинг туман, вилоят босқичларида катнашиди. Отаси Баҳодир ака ишлаётган архитектура соҳасига қизиқишми, унча-мунча расм чизишга қўли келиб қолган Акбарда, барибир, журналистика иштиёқ устун келди.

— Ўқувчини билим олишга қизиқтиришда, уни маълум соҳага йўналтиришда ўқитувчининг ўрни муҳим, — дейди қаҳрамонимиз. — Менда журналистика соҳасига, умуман, бадиий ижодга қизиқиш уйғотган она тили ва адабиёт ўқитувчимиз Шоҳрух Тошмуродов дарс давомида тилимиз софлигини сақлашга қаттиқ амал қилиб, адабий тилда гапиришимизни талаб қиларди. Бадхат ўқувчиларни, тилимизга нисбатан ҳурматсизлик қилаянсан, деб чиройли ёзишга ундарди.

Мактабни тугаллаётганида Акбарнинг мақсади аниқ эди: ҳеч иккиланмай ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультетига ҳужжатларини топшириди. Ижодий имтиҳон ва тест синовларидан муваффақиятли ўтиб, талабалик бахтига мушарраф бўлди.

— Энди мақсадим янада қатъийлашган, бор куч-имконимни яхши ўқишга сарфлаб, фанларни пухта ўзлашти-

мастер-класс" курсини муваффақиятли тугатгандан сўнг "Ma'rifat"га ишга қабул қилинди. Газета тахририятида шаклланган ижодий муҳит ёш ижодкорга қаламини чархлаш учун катта имконият яратди. Иктидорли талаба-муҳбир яхши хулқи, ишга масъулият билан ёндашиши боис ижодий жамоа эътиборини қозонганди. Ўқиш ва иш билан бирга хитой тилини пухта эгаллашга катта аҳамият берди. Яхши ният билан ҳарқат қилган қобилиятли талабанинг омади кулиб турган экан. 2008-2009 йиллари Шанхай университетида хитой тили ва журналистика йўналишида тахсил олиб қайтди. Хитой Халқ Республикаси таълим вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўртасида талабалар алмашинувига доир Битми тузилган бўлиб, унга асосан ҳар йили ўзбекистонлик талабалар ХХРнинг турли шаҳарларига стажировка ўташ учун жўнатиллади.

— Аслида яхши таълим олиш, қаерда бўлмасин, кўпроқ талабанинг ўзига боғлиқ, — дейди Акбар сафар таассуротлари билан ўртоқлашиб. — Шанхай университети-нинг ўзига хос томонларидан ҳам кўра хитойлик

лабаси хитойликларнида бефарқ қолдирмади. У Шанхай университетида "Ўқув йилининг аълочи талабаси", "Машғулотларга тўлиқ қатнашган талаба" номинациялари бўйича голиб топилди.

Яхши журналист бўлман, деб мақсад қилган ёш ижодкорнинг қалами қотиб қолиши мумкинми? Буни англаган Акбар университет нашри "Шанхай университети ўқув ишлари" газетасида амалиёт ўтаб, хорижий матбуот нашрлари фаолияти билан танишди. Хитой тилида мақола ёзишни ўрганди.

2010 йили 9-Хитой тили кўприғи" — жаҳон университетлари талабалари хитой тили мусобақаси Ўзбекистон Республикаси босқичида 2-ўринни эгаллагани учун Хитой Халқ Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси дипломи билан тақдирланди. 2010-2011 ўқув йили учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат стипендиалари танлови голиби бўлгани эса Акбарни янада руҳлантириб юборгани шубҳасиз.

— Ҳозирда халқаро журналистика соҳасидаги билимларимни мустаҳкамлаш билан бир қаторда, хитой тилини янада чуқурроқ ўрганаёман, — дейди Акбар Раҳматов. — Факультетда

ганмиз. Тадқиқот ишида ушбу газетанинг босма ва онлайн кўринишдаги саҳифалари қиёсий ўрганилиб, нашрда халқаро воқеаларнинг ёритилиши тадқиқ қилинади. Маълумот ўрнида айтиш кераки, бугунга келиб "Жинмин жибао" сайти (www.people.com.cn) ўз янгиликларини ҳар куни 24 соат давомида мунтазам ўзгартириб туради. Саҳифага ҳар куни 70 дан ортиқ соҳага доир 10 мингдан зиёдроқ янгилик жойлаштирилади. Илмий ишмида нашр сайти бугунги интернет журналистикаси нуктаи назаридан таҳлил этилиб, ютуқ ва камчиликлари кўрсатилди.

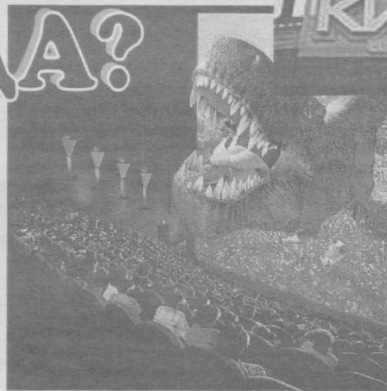
Акбар келажакда таржимонлик соҳаси сирларини ўрганиб, хитой тилидаги илмий, бадиий адабиётларни она тилимизга, ўзбек тилидаги турли адабиётларни хитой тилига таржима қилишни мақсад қилган. Матбуотда аслиятдан қилган таржималари билан қатнашиб турибди. Келгусида малакали ва етук кадр бўлиб етишишни ҳамда миллий журналистика ҳисса қўиши ният қилган истеъдодли талабага иқболи порлоқ бўлишини тилаймиз.

Бехзод ФАЗЛИДДИН

Тасаввур қилинг, дам олиш кuni 5-Ди (5D) кино-театрига оилангиз билан келиб, навбатдаги кино-маҳсулотга чипта olasiz. Эътиборлиси, баъзида мультплекс деб ҳам номланадиган бу томоша хоналарида одатдагидай юмшоқ курсиларда ўтириб фильм кўрмайсиз. Бу ерда махсус бир неча кишилик, ҳаракатланадиган, аммо қулай платформага яхшилаб ўрнашиб олиб, ҳимоя камарларини тақасиз, гоҳида улар ҳам бўлмайди. Энг сўнггида эса сизга махсус кўзойнақлар берилади. Уни таққач, атрофингиз киралашганини сезасиз. Шундан сўнг «тасаввурнинг моддийлашуви» жараёни, бошқача қилиб айтганда, беш ўлчамли тасвирнинг намойиши бошланади.

5-Ди шаклдаги энг узун фильм бугун атиги 15 дақиқа-ни ташкил этади. Лекин мутахассисларнинг эътирофи эйтишча, бунинг ўзи тоmoshabинига «ўлчамли реаллик»ни ҳосил қилиб бериш учун кифоядир. Шу билан бирга, кўплаб ҳозир фаолият юритаётган кинотеатрларда беш ўлчамли кинони томоша қилиш пайтида хид билиш функциясини бажарувчи ускуна ўрнатиш бироз мушқуллик туғдирмоқда. Қолган барча таъсирлар эса аксарият 5-Ди кинозалларида мавжуд.

Diqqat yangi rukn: Yuksak texnologiyalar olamida

дий хонадонларга кириб боришидир. Шундай экан, тоmoshabиннинг кинотеатрга боришига ҳожат қолмайдими, деган ҳақиқат савол туғилади. Лекин бундай бўлмаслиги керак экан. Ҳар ҳолда киносаноатнинг етакчи мутахассислари шу фикрда.

Мана, масалан, 2007 йил 13 март кuni кино саноатидаги унутилмас кунлардан бўлди. Боиси, айнан шу кuni таниқли режиссёр Стивен Спилберг томонидан ташкил этилган «Дрим Воркс Анимэйшн» («Dream Works Animation SKG») расмий равишда 2009 йилдан фақат стереофильмларни ишлаб чиқаришини маълум қилди. Бу чинакам туджан ўзгариш эди. Шунингдек, компания раҳбари бўлган Стивен Спилберг ўзининг интервьоларидан бирида кинотеатрларда тоmoshabинларни қайтартириш масаласининг ечимини айнан шунда кўраётганини айтган.

Таъкидлаш жоизки, соҳада мазкур истиқболли қадам ташланган бир пайтда оммавий равишда деярли бутун дунё кинотеатрларида плёнкали проекторлардан рақамли турдагисига ўтиш жараёни бошланди. Эътиборлиси, ушбу икки технология бир-бирига ажойиб таразда уйғуллашиб кетади. Мазкур жиҳат ҳам стерео форматдаги фильмларнинг қисқа фурсат ичда кенг оммалашшига туртки бўлди. Оқибатда, йирик кинокомпаниялар кўп миллионли маблагларини бу ўлчамдаги анимацион лойиҳаларга сарфляпти, дунё бўйлаб эса стереозаллар кўплаб микдорда ўрнатила бошланди. АКШ, Германия, Япония, Буюк Британия, Франция, Россия, Испания, Бразилия каби мамлакатлар беш ўлчамли тоmoshaoҳларга биринчилардан бўлиб эга бўлган.

Колган давлатларда ҳам кино ишлаб чиқарувчилар ўз тоmoshabинларини «йўқотиб қўймаклик» ва уларнинг сонини ошириш мақсадида дунё тажрибасини батафсил ўрганиб, у имкон қадар тезроқ ундан фойдаланган ҳолда жаҳон стандартларига мос фильмлар ишлаб чиқариш йўлида изланмоқда. Бу эса тез орада беш ўлчамли киномаҳсулотларининг янада оммалашшидан дарак беради.

«БЕШИНЧИ ЎЛЧАМ» СИРИ НИМАДА?

Бугун кўпчилик 3-Ди кино ҳақида тушунчага эга, бу ўлчамдаги фильмларни томоша қилишга ҳам улгурган. Хўш, у ҳолда беш ўлчамли кино нима? Унинг аввалгилардан фарқи ва устунликлари нимада?

Шамол денгиз суви томчиларини озингизга уради. Сиз ҳайдаб кетаётган машина эса шундай тезликда олдинга қараб учиб боряптики, нафасингиз беихтиёр бўғзингизга тикилади. Кичик бир кино залда томоша қилаётганингиз бир зумда ёдингиздан кўтарилади. Сиз қўраётганингизнинг барчаси реал ҳаётда бўлаётганига бир сония ҳам шубҳа қилмайсиз, чунки тасвир шу даражада реал. Аслида юқорида тасаввур қилинганларнинг барчасини замонавий 5-Ди кинотеатрига келган тоmoshabиннинг ҳар бири ҳис қилиш ва бошидан ўтказиш имконига эга.

Қино соҳаси мутахассислари 5-Ди технологиясига экран ва тоmoshao қилиш зали ўртасидаги чегарани йўқотиш имконига эга янгилик, дея таъриф беради. Чиндан ҳам жараёнда тоmoshabин тезликни ҳис қилиши, жарликка кулаши, ҳақиқий чакмоқни эшитиши, ёмғир остида қолиши, шамолга дуч келиши ва бу каби кўплаб ҳодисаларни бошдан кечириши мумкин экан. Бунинг натижасида, у ўзини билмаган ҳолда экрандаги воқеанинг иштирокчисига айланади ва унинг реал ҳаётда содир бўлаётганига тўлиқ ишонч ҳосил қилади. Шу сабаб ҳам бу янги технология кино соҳаси саноатидаги энг шовушли йутқулардан бири сифатида таърифланмоқда. Унинг юзага келишига эса кўп ҳолларда бўлгани каби истеъмолчи, бизнинг мисолимизда оддий тоmoshabиннинг эҳтиёжи сабаб бўлган экан.

Мутахассисларнинг сўзларига кўра, кинотехнологиялар

ривожида бир тенденция кузатилади. Аникрофи, катта кино саноатида пайдо бўлган технологиялар аста-секинлик билан тараққий этиб, тоmoshabиннинг уйига «кириб» келади. Натижада, унинг кинотеатрларга бориш эҳтиёжи маълум маънода камаяди. Кино ишлаб чиқарувчиларнинг ўз аудиториясини кинозалларга қайтариш истаги ва бу борадаги сайёҳаракатлари самараси ўларок, кинотехнологияларга катта инвестициялар киритила бошланади. Шу тариқа, улар аввалгидан ҳам янгироқ технологияларни жорий этиб, тоmoshabинларни кинозалларга қайтариш имконига эга бўлади. Бироз мудат ўтган, яна мазкур жараён такрорланади ва шу йўсинда давом этаверади. Шунинг эътиборига олган ҳолда соҳа мутахассисларининг ҳаракатлари туфайли «Ди» форматидagi тасвирлар аудитория эътиборига тақдим этила бошлаган экан.

Умуман олганда, стереокино ўтган асрнинг 70-йилларида вужудга келган, лекин ўша даврда унинг ривожланиш даражаси унчалик ҳам балоид бўлмаган. Негаки, ишлаб чиқарилаётган ускуналарнинг техника мураккабликлари технологиянинг афзал томонларини йўққа чиқарди. Натижада, катта кинода ўз ўрнини топмаган технологиялар кўнгилчовар турдаги мажмуаларда муваффақият қозонди. Мунтазам равишда такомиллашиб бораётган компьютер технологиялари эса янги йўналиш — динамика стереотасвир асосида фильмлар яратиш жараёнини янада жадаллаштириб юборди.

Маълумотларга кўра (onlinetv.com сайти), дастлабки 5-Ди форматидagi фильм АКШда суратга олинган. Стереоскопик тасвирга асосланган мазкур форматдаги киноларнинг номуни қўйиладиган «Ди» атамаси инглизча dimensions — ўлчамлар сўзидан олинган.

Шу ўринда савол туғилади: ўзи «Ди» форматининг нечта шакли бор? Рақамли кино ташаббуслари консорциуми (Digital Cinema Initiatives) маълумотларига кўра, уларнинг энг дастлабки 2-Ди бўлиб, бунда фақат тасвир ва товуш уйғунлиги кузатилади. Стереоскопик тасвирга асосланган фильмларнинг энг кўп тарқалган тури бу — 3-Ди экан. 3-Ди стерео деб ҳам номланадиган бу формат бўртма (стереоскопик) тасвир бўлиб, уни махсус проекторлар билан жиҳозланган кинотеатрнинг оддий курсиларида ўтириб томоша қилиш мумкин.

Шу билан бирга, яна 4-Ди ҳам бўлиб, бунда бўртма тасвирни махсус кўзойнақ ёрдамида фильмдаги ҳар бир ҳаракатга мос равишда олдинга, орқага, ўнг ва чапга ҳаракатланадиган, вибрация (тебраниш) функциясига ҳам эга платформа (бирлаштирилган курсилар)да ўтириб қўриш мумкин.

5-Ди тасвир эса мантиқан олиқ қаралганда, 4-Ди шаклининг ўзи, фақат бунда тасвир ярим сфера шаклидаги 120 градусли экранда намойиш қилинади, динамика таъсирларни юзага келтирувчи ускуналар ёрдамида махсус «кўйимчи тасаввур»ни ҳосил қилиш имкони ҳам мавжуд. Шамол, сув томчилари, чакмоқ, тўту ва қор генераторлари, турли стробоскоп(нур импульслари ускунаси) ва сабувфер(товуш қулайтиргич)лар, лазерлар ва ҳидини ҳосил қилувчи қурилмалар ана шулар жумласидан. Бир сўз билан айтганда, тасвирга тўлиқ «кириб кетиш» учун барча шароитлар яратилган. «Ди» форматининг яна олтинчиси ҳам бор. 6-Ди турдаги фильм сюжети бевосита тоmoshabиннинг ўзига боғлиқ. Намойиш жараёнида ҳар бир тоmoshabинда махсус бошқарув пулти — жойстик бўлиб, унинг ёрдамида аудитория вакиллари экранда бўлаётган воқеаларни ўзгартириши мумкин. Лекин ўлчамнинг мазкур тури ҳали кенг тарқалмаган.

Хуллас, 5-Ди форматини соддарок қилиб 3 ёки 4-Ди тасвирнинг такомиллашган шакли деса ҳам бўлади. Лекин агар олдинги шакллари тўлиқ метражли фильмларни кўриш мумкин бўлса, беш ўлчамли турдагилари бир неча дақиқага мўлжалланган киномаҳсулот ҳисобланади. Аҳамиятлисиси, айнан 5-Ди ҳозирги пайтда воқеа жойида бўлиш ҳиссини энг яхши шаклантириб бера оладиган тасвир туридир. Яъни, бунда экрандаги ҳодиса имкон қадар реал намойиш этиб берилади. Яна бир устун томони:

ЎЗБЕК НИМА ДЕЙДИ?

(Давоми.
Боши ўтган сонларда.)

Бир мақсад, ниёт, режага етдим деганда фавқулодда жожеаруй берганда:

— Етдим деганда...
— Озги ошга етганда...

Одамни узоқ синамай табиатини билиб бўлмаслиги хусусида:

— Мол олasi сиртида, одам олasi ичида...

Ўзи топишиб, қавм тутинган шахслар хулосасида:

— Туғишгандан тутинган афзал...

Одатланган иш-юмушга тарки одат амри маҳоллигига:

— Урганган кўнгил ўртанса қўймас...

Ёмонликнинг жавоби тез қайтиши, қайтар дунё ҳақида:

— Қарз қиёматга қолмас...

Фавқулодда чўчи кетиш, ваҳима, кўрқувга тушиш:

— Юраги орқасига тортиди(тортиб кетди)...

Зориқиб, қийналиб топилган (кўрилган) фарзандга нисбатан:

— Тилаб олган тирноғи...

Азиз-аллон, асраб-авайланадиган фарзанд ё яқин қариндошга:

— Кўзининг оқу қораси...

Топилмас матоҳ, ноёб нарса-буюм тўғрисида:

— Анқонинг уруғи...

Ўз сўзига эгалик, ваъдани бажариш лозимати ҳақида:

— Ваъда вафоси билан...

Ёмонларга ёндашмаслик, улар касофатидан бир фалокатга йўлиқиш тайинлиги ҳақида:

— Сўраб бергунча, уриб бер... юқади...

Узоқ умр, ҳаётда қатъият, матонат тилашда:

— Бошинг(из) тошдан бўлсин...

Фидойилик билан жон койитиб ишлайдиган, инсоний муносабатда бўладиган одамларга хайрихоҳлик билан:

— Жонини жабборга беради (бериб ишлайди)...

Халқнинг турмуш тажрибасидан келиб чиқиб, одамзот ҳаёти, фаолияти ҳақида хулоса:

— Яхши бўлса ошини ейди, ёмон бўлса бошини...

Миннат кўринишларини ҳамиша қоралаган халқимиз бу ҳақда дейди:

Ajdodlar odobi

— Сўраб бергунча, уриб бер...

Ҳар ишнинг қаловини, ҳар дилнинг қулф-калитини топишга даъват:

— Қаловини топсанг, қор ёнади...

Келажакни ўйлаб иш кўриш, оғир-вазмин, донишмандликка ундов:

— Туяни миниб, узоқни кўзла (кўзлайди)...

Ўртада турган, боғловчи-кўприк бўлган, эзгулик уруғини сочган халқ вакилларига:

— Элчи билан совчига ўлим йўқ...

Маҳмуд САТТОР

(Давоми бор.)

Сергели тиббиёт коллежида мутахассислик фанлари ўқитувчилари ўртасида "Йилнинг энг яхши ўқитувчиси" кўрик-танловининг коллеж босқичи бўлиб ўтди. Унда илм маскани кафедраларида меҳнат қилаётган 8 нафар педагог ўз билимларини синовдан ўтказди. Ўқитувчилар — Б.Умарова, Р.Ҳасанова, М.Хусанова, Л.Рўзиева, Д.Шерхўжаева, И.Исмоилова, М.Гапурова, Ш.Турсунова танловнинг бешта шarti: коллеж ҳаёти ҳақида таништирув, касбий фаолиятга доир муаммоли вазият, биринчи тез тиббий ёрдам, компьютер саводхонлиги ҳамда ижодий иш бўйича беллашдилар. Мутахассислик фанлар ўқитувчиларининг назарий билимлари, касбий маҳоратлари, замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш даражаси, ижодкорлигини аниқлаш мақсадида ташкил этилган танловда коллежнинг терапия кафедраси ўқитувчиси Маъмура Гапурова голибликини қўлга киритди ва энди у навбатдаги босқичда илм маскани шарафини ҳимоя қилади.

Танлов якунида барча иштирокчиларга коллеж маъмуриятининг фахрий ёрликлари ва совғалари топширилди.

Л.ЯРАШОВА,

КХҚ директорининг касбий таълим бўйича ўринбосари

А.ҲАЙДАРОВ олган сурат.

СОҒЛОМ МУҲИТ МУҲИМ

Мамлакатимизда оилада, ўқув муассасаларида ва кенг жамоатчилик масканларида ёшлар тарбиясига эътибор берилиб, уларни ёт иллатлардан сақлаш, турли зарарли моддаларни истеъмол қилишининг олдини олишга қаратилган тадбирлар амалга оширилмокда.

Боланинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, ҳар бир таълим муассасасидан ташқари, ота-онанинг ҳам биринчи галдаги вазифаси бўлмоғи лозим. Негаки, бола улғайгани сари теварак-атрофида содир бўлаётган ҳар бир ҳодисага кизиқиши, бўш вақтида унинг бу каби иллатлар домига тушиб қўлишига замин яратади.

Гиёҳвандлик оқибатида ОИТС ҳасталиги ҳам келиб чиқиши, спиртли ичимликлар ва тамаки маҳсулотларининг марказий асаб тизимига кучли таъсир этиши юзасидан коллежимиз ёшларига тушунтириш ишлари олиб борилмокда. Бу ил-

латлар ёшларни ҳам жисмонан, ҳам руҳан тангликка олиб келиши ҳақида «Чекмасдан ёшлик гаштини сур», «Узоқ умр кўриш сирлари» мавзуларида давра суҳбатлари уюштирилди. Ёшлар ёт иллатларга қарши ўз фикр-мулоҳазаларини акс эттирган расмлари ва ижодий ишларини намойиш этишди. Бу каби суҳбатлар ёшларнинг оила қуриш олдидан соғлом фикрга эга бўлишда муҳим аҳамият касб этади.

Ш.УРЧИНОВА,

Навобий тиббиёт коллежи она тили ва адабиёти фани ўқитувчиси

ГРИПП АСОРАТИДАН
САҚЛАНИНГ!

Грипп хавфли юқумли касаллик бўлиб, тўсатдан бошланади. Турига қараб, оғир, ўтувчи, тез юқади-ган, нафас йўллари, нерв системасини шикастловчи ва оғир асоратларга олиб келувчи касалликдир. Бемор ётиб даволанмаслиги натижасида ўз вирусини ён-атрофдагиларга тарқатади.

Грипп бемор фойдаланган турли буюмлардан, масалан, даструёмол, идиш-товоқ, кийим-бошдан соғлом одамга юқиши мумкин. Бош оғриғи бошланиши, ҳароратнинг кўтарилиши, бадан увишиши, мускуллар ва бўғимлар оғриғи, лоҳаслик, дармонсизлик гриппнинг белгиларидир.

Грипп билан касалланган беморни алоҳида жойга ётқизиш, уйга шифокорни чақариш керак. Беморга қарайдиган киши оғиз-бурнини тўрт қаватли дока ниқоб билан беркитади. Ниқоб ҳар икки соатда ал-

маштирилади ва ҳар куни ювиб дазмолланиши керак. Бемор ётган хонани тез-тез шамоллатиш тавсия этилади. Хонанинг ҳарорати 18—20 даражагача бўлсин. Касал ётган уй хлорли сув билан ҳар куни артиб турилади. Бемор ишлатадиган

So'g'ligimiz o'z qo'limizda

даструёмол, сочик ва кийимлар ювишдан олдин қайнатилади.

Беморга таркибида С ва А витаминлар бўлган наъматак дамламаси, сабзи суви, лимон ва малинали чойни кўп ичириш тавсия этилади. Тиббий муолажа шифокор тавсияси билан бўлгани маъқул. Грипп оғир асорат қолдирмаслиги учун юқорида айтиб ўтилган чора-тадбирларни қўллаш жуда муҳим аҳамиятга эгадир.

Ф.ХҲЖАЕВА,
Олмазор тумани ДСЭММнинг санитария-гиғиена бўлими мудири

ТАНЛОВГА ТАКЛИФ

О'Н -02

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги малака ошириш ва қайта тайёрлашдан ўтган тингловчиларга бериладиган 94525 дона "Педагогнинг рейтинг дафтарчаси"ни харид этиш учун танлов эълон қилади.

Халқ таълими вазирлиги танловда қатнашишга ҳақли бўлган корхона ва ташкилотларни халқ таълими педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш муассасалари учун ўқув ҳужжатларини нашр ҳамда чоп этиб бериш танловига таклиф этади.

Танлов ўтказиш жараёнлари, тартиби, нашр ҳамда чоп этиладиган ўқув ҳужжатлари тўғрисида батафсил маълумот олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилишингиз мумкин:

100159, Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони, 5-уй, Ўзбекистон Республикаси
Халқ таълими вазирлиги
Телефон: (8-371) 2391343, 2391023
Факс: (8-371) 2391343, 2391023

Танловда иштирок этиш истагини билдирганлар Халқ таълими вазирлигига танлов эълон қилинган кундан бошлаб 14 кун давомида ўз таклифларини тақдим этишлари лозим. Кўрсатилган муддатдан кечиканларнинг мурожаатлари инобатга олинмайди.

